

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

თავდახსნილი

თავდახსნილი, ყმის კატეგორია შუა საუკუნეების საქართველოში. ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნში ყმის თავდახსნის შესახებ არის სპეც. თავი. თავდახსნილობა გაფორმებული უნდა ყოფილიყო წერილობით – „წიგნით“ – და ცოცხალი მონმით. ასეთი ყმა აზატად ითვლებოდა და „აზატაქნარისაგან კიდევ უფრო აზატი“ იყო. თუ თავდახსნილობა წერილობით არ იყო გაფორმებული და მონამე ცოცხალი იყო (ძვ. ბატონი, ან სხვა პირი), ასეთ შემთხვევაშიაც თავდახსნილობას იურიდ. ძალა ჰქონდა. თ. ყმა ეკონ. და უფლებრივად თავისუფალი იყო, მას უფლება ჰქონდა თავისი შეხედულებისამებრ განესაზღვრა თავისი მომავალი: შეეძლო მისულიყო სხვა ბატონთან, მიეღო მისგან მამული და მკვიდრ ყმად დამკდარიყო, რაც აგრეთვე წერილობით – „წიგნით“ უნდა გაფორმებულიყო. თუ ყმა „უწიგნოდ და უპიროდ“ დროებით მივიდოდა ახალ ბატონთან, მას უფლება ჰქონდა მიეტოვებინა იგი. თ-ს შეეძლო ამა თუ იმ ბატონს „წყალობის ყმად“ დასდგომოდა და სურვილისამებრ წასულიყო კიდევ. თავდახსნილობა ფეოდ. საქართველოში პროგრ. მოვლენა იყო.

წყარო: სამართალი ვახტანგ მეექვსისა. ტექსტი დაადგინა და საძიებლები დაურთო ი. დოლიძემ, თბ., 1981.

დ. მეგრელაძე
